

ПУБЛІЦИСТ, ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ

ВАСИЛЬ ЛИЗАНЧУК: ДОВГА ДОРОГА ДО СЕБЕ

На життєвому шляху кожної людини трапляються люди, які, мов той добрий, надійний талісман, допомагають тобі на кожному кроці, своєю непідробною зичливістю і посвятою навпіл розділяють успіхи і невдачі, здобутки і втрати, радощі і горе... Для мене таким добрим і щирим супутником у тривожній житейській одиссеї був Василь Васильович Лизанчук, насмілюсь впевнено сказати – друг і колега. З тим, за Франковим висловом, цілим чоловіком, ми зійшлися понад сорок років тому і, не важко здогадатися, – сьорбнули не один кухоль і гіркої солоної води, але й не одну кварту меду...

Коли отримав від редколегії періодичного збірника наукових праць “Теле- та радіожурналістика” приємну пропозицію написати передмову до чергового випуску на ознаменування поважного ювілею головного редактора Василя Лизанчука, то, звісно, переглянувши написане ним і про нього і ще раз засумнівався в тому, чи вдасться мені сказати щось нове, досі невідоме для читача. Я не раз говорив про нього і в часи ювілейних дат, і в пору чергових перевиборів на посаду, і під час представлення його до державних відзнак і нагород, але ніколи не осмислював життя цієї непересічної людини на папері. Мої попередні сумніви пояснюються дуже просто – про Василя Лизанчука повно, щиро, справедливо писали нині відомі сучасники – Шевченківські лауреати Роман Федорів, Роман Лубківський, Ярема Гоян, Анатолій Погрібний, Василь Пилип’юк, колеги і соратники по перу Олександра Сербенська, Іван Крупський, Олег Гринів, Микола Рожик, Василь Стефак, Микола Тимошик, Ярослав Дашкевич, Іван Бєсяда, Ігор Васюник, Богдан Білейчук... Важко перелічити всіх тих, кого схвилювало життя і захопила творчість Василя Лизанчука. А вони, мов на долоні, в об’ємному тритомному виданні: “Василь Лизанчук. Кроки: публіцист, вчений, педагог”. Їхній укладач член-кореспондент НАНУ, доктор історичних наук, професор Мирослав Романюк не обминув жодної віхи активної діяльності В. В. Лизанчука. Книжки ці вистраждані многотрудною, багатолітньою, інтелектуальною працею.

Василь Лизанчук належить до тих небагатьох моїх приятелів, які про своїх батьків за давнім галицьким етикетом говорять у множині: “Мої Тато завжди застерігали мене від лихих людей. Пам’ятаю і Мамині настанови, Вони завжди казали: де б ти не був, не забувай свого роду”. У такій благодатній родині в с. Ганів на Коломийщині народився і виростав Василь Лизанчук. Тут, здається, з пелюшок вчили поважати працю, говорити правду, не ображати бідних і слабких, допомагати рідним і друзям, не зраджувати рідного краю і вчитися. Ганна Миколаївна і Василь Петрович, незважаючи на непевні передвоєнні, воєнні і післявоєнні роки давали раду дітям (крім Василя в сім’ї було чо-

тири сестрички – Марія, Віра, Наталя, Галина) і всі були доглянуті, нагодовані, післані до школи. В перші повоєнні роки Василеві Петровичу запропонували очолити сільську раду, очевидно, насамперед як сім'янина статечному, дбайливому, а також грамотному і зовні толерантному до нових порядків. Відмовлятися від такої “довіри” у ці роки було небезпечно. Тим більше, чи міг простий селянин знати тоді про всі злодіяння радянської влади, коли гірка правда про них відкрилася навіть професорам і академікам лише на початку дев'яностих років? Василевого тата любили і поважали люди, бо був їхнім оберегом і захисником від заслань і тюрем. І ніхто, крім нього, не видав, що допомагав повстанцям. Йому вдалося подолати лабіринти надзвичайно складних повоєнних суспільних трансформацій. Очевидно синові – Василеві Лизанчуку було приємно, коли до другого тому “Кроків...” запропонувала свій спогад Вікторія Туркула під заголовком “Вдячна татові Василя Лизанчука”, дружина ув'язненого на 10 років українського патріота, яка разом із дворічною донечкою переховувалася у Ганеві від заслання. Вона схвильовано писала: “З великою вдячністю буду згадувати до кінця свого життя Василя Петровича Лизанчука, який врятував мене і мою дитину від Сибіру, а нашу сім'ю – від загибелі. Не знаю, які у нього були мотиви, але Василь Петрович ніби не бачив мене, не знав, що така людина, як я, живе на території його сільської ради, він не видав, як тоді говорилося: не продав мене. Нехай Господь прийме його до царства небесного. Нехай радіє на небесах, що залишив на землі п'ятеро прекрасних дітей.

Василь Петрович Лизанчук мав авторитет доброго господаря. Як голова сільради був вирозумілий та чуйний до людей. З висоти часу можу стверджувати: він володів неабиякими природними здібностями, бо не потрапив за московські ґрати. А з позиції комуністичного режиму – було за що. Василь Петрович потайки відправляв українським повстанцям до лісу продукти харчування, а його дружина Ганна Миколаївна готувала різні мазі для лікування ран і передавала упівцям”.

У такій втаємниченій атмосфері виховувалися діти і якби мені хтось запропонував окреслити виховний арсенал пересічної галицької сім'ї того часу у кількох концептах, то у цьому ряду були б – рідна мова, народні традиції, Україна, Церква, пошана до старших, Різдво, Великдень, Шевченко, Франко, Козацькі вольності... Цього цілком достатньо, щоб виховати свідомого громадянина, який завжди займатиме позицію переважної народної більшості, і, навіть у складні тоталітарні часи, в яких довелося жити, вчитися, працювати, діяти героєві цієї передмови, втримувати серед стихій і непорозумінь доби розумну рівновагу і вираженість, помножену на надійність українського коріння. Набагато пізніше, вже будучи професором Львівського університету, одну з перших своїх книг публіцистики Василь Лизанчук назвав “Завжди пам'ятай: Ти – Українець!”. І цей зрозумілий імператив для себе і всього світу стане для нього визначальним упродовж останніх десятиліть його публіцистичної та наукової творчості.

Як і кожен журналіст, Василь Лизанчук мав своїх перших вчителів і натхненників, він добре пам'ятає їхні імена – шкільного педагога Володимира Карловича Новака і редактора коломийської районки Ніну Пилипівну Головку. Саме вони зауважили “Божу Василеву іскру” і пророкували йому гарну журналістську долю. Так воно і сталося, але не відразу, бо завжди була актуальною давня древньогрецька істина “через терни

до зірок”. Спочатку трирічна військова служба, навчання у Львівському військово-політичному училищі і аж потім – Львівський державний університет імені Івана Франка, факультет журналістики, заочне відділення. Впродовж усіх років навчання працював у пресі – районних газетах Івано-Франківщини і Львівщини. Згодом – літературний працівник, кореспондент обласної газети “Прикарпатська правда”, старший редактор Івано-Франківського обласного радіо, власний кореспондент Українського радіо на Прикарпатті. Через десять років після закінчення університету захистив кандидатську дисертацію “Педагогічні проблеми підвищення ефективності впливу радіо і телебачення на соціалізацію підлітків” у Науково-дослідному інституті педагогіки у Києві. І цим сміливим чином перегорнув ще одну сторінку своєї біографії: перед ним прочинилися двері факультету журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка. А це означало – продовження наукових пошуків у журналістикознавстві, початок педагогічної діяльності.

Від середини 80-х років минулого століття в Україні, як і всьому СРСР, розпочалася т.зв. епоха перебудови, яку дехто за аналогією хрущовської називав горбачовською відлигою. Радянська імперія виявилася колосом на глиняних ногах – вона поволі сповзала у прірву. Натомість ще не так давно тотально контрольовані засоби масової інформації не завжди дослухалися команд партійних зверхників. Особливо активізувалася молодь, створюючи неформальні організації. Зазнавала трансформації і проблематика преси, яка потроху “олюднювалася”, “націоналізувалася”. Василь Лизанчук доскіпливо, “з коліс” вивчав, досліджував явища, які відбуваються в молодіжному середовищі, і як вони висвітлюються в пресі, і одночасно сам був активним учасником цих процесів. А під кінець 80-х років почала з’являтися неформальна за змістом і підпільна за характером преса, серед якої дуже значним був сегмент студентської. Частина викладачів факультету допомагала свідомій молоді. Був серед них тоді доцент Василь Лизанчук, тому цілком закономірно, пам’ятаючи родинні заповіді, він з особливою енергією включається у створення товариства української мови імені Тараса Шевченка, а згодом і Рухівських осередків на факультеті і в університеті. А своєрідною винагородою за наукові пошуки став захист докторської дисертації “Засоби масової інформації і формування громадянської позиції молоді”, який відбувся на зламі епох. Передував цьому вихід 1989 р. дуже змістовної брошури “Громадянином бути зобов’язаний”, яка за своїм імперативним змістом була дуже актуальною в період вирішального суспільного здвигу, який на той час набирав своєї руйнівно-очищаючої сили.

У контексті нашої неквапливої бесіди про життя і творчість професора, доктора філологічних наук, академіка Академії наук вищої освіти України Василя Лизанчука варто було б перелічити назви майже 30-ти книжок, серед яких довідники, монографії, посібники, підручники, брошури, збірки публіцистики, можливо, й окремих статей, нарисів, есе, а їх у доробку автора понад 600... Але тоді ми б не дотрималися форматів жанру. Тому зацікавлених і допитливих радо скеровую до тритомника “Кроки...”. І все ж узагальнення тут не зайві. Василь Лизанчук написав і видав перші в Україні фундаментальні підручники з радіожурналістики, журналістської майстерності, психології мас-медіа, у його публікаціях розглядаються проблеми створення і функціону-

вання українського інформаційного простору, міжнаціональних взаємин, розвитку та утвердження української мови, культури, духовності, відновлення історичної правди і пам'яті, збереження і примноження національних традицій, звичаїв, розбудови незалежної Української держави. Він постійно у вирі життя: є частим гостем на радіо і телебаченні, виступає на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, а також з лекціями перед громадськістю на актуальні теми українського державотворення.

Однією із найбільших його академічних заслуг є, безперечно, створення у 1993 році і налагодження продуктивної праці кафедри радіомовлення і телебачення, яка стала кузницею підготовки висококваліфікованих, освічених молодих кадрів для українських засобів масової інформації. Тому коли в нашому професійному середовищі говорять про сучасну львівську школу журналістики, вихованці якої посідають чільні позиції на українських радіо- і телеканалах, то, насамперед, враховують особливу самопосвяту і відповідальність професора Василя Лизанчука, який є одним із її творців.

Натхненна, самовіддана праця Василя Лизанчука щедро винагороджена: він є лауреатом ряду всеукраїнських та міжнародних премій, високих урядових, академічних, громадських та університетських відзнак. За вагомий внесок у розвиток національної освіти, підготовку висококваліфікованих фахівців, багаторічну плідну науково-педагогічну діяльність та з нагоди 350-річчя Львівського національного університету імені Івана Франка Василя Лизанчука нагороджено орденом "За заслуги" III ступеня. Але особливо гордиться він званнями Заслужений журналіст України та Заслужений професор Львівського університету, які сповна відповідають філософії його многотрудної дороги до себе.

...Чергове число збірника наукових праць "Теле- та радіожурналістика", яке ви тримаєте у своїх руках, видане на пошану 80-річчя від дня народження Василя Лизанчука. Це єдине періодичне видання такого роду в Україні. Воно стало плацдармом оприлюднення наукових здобутків як відомих українських журналістикознавців, так і академічної молоді. Тепер цей авторитетний науковий збірник заслужено вшановує свого творця, який сповнений нових планів і задумів продовжує вірно служити людям, науці і суспільству.

З роси та води, дорогий ювіляре!

Михайло Присяжний,

декан факультету журналістики

Львівського національного університету імені Івана Франка